



VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

HE 241/2020 vp

Talousvaliokunta 10.2.2021

Valtiovarainministeriö

Sote-uudistus

Esityksen sisältö

- Miten ehdotetun uudistuksen rahoitus toteutuu ja mitkä ovat ehdotuksen rahoituksen kannalta keskeiset sisällöt?
- Mitkä ovat ehdotuksen (talouteen liittyvät/vaikuttavat) käyttäytymisvaikutukset?
- Minkälaisia kustannusten kasvun hillinnän ja säästöjen aikaansaamisen kannusteita ehdotus sisältää?
- Onko ehdotuksella saavutettavissa (julkistalouden) säästöjä?

Miten ehdotetun rahoitus toteutuu ja mitkä ovat ehdotuksen rahoituksen kannalta keskeiset sisällöt?

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu valtion rahoitukseen



- Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu yleiskatteelliseen laskennalliseen valtion rahoitukseen sekä maksu- ja myyntituloihin.
- Hyvinvointialueiden valtion rahoituksen koko maan taso vuonna 2023 perustuu kunnista siirtyvien sote-palveluiden ja pelastustoimen vuoden 2022 yhteenlaskettuihin kustannuksiin.

Koko maan rahoituksen tason tarkistus vuosittain etukäteen



Sote-palvelutarpeen arvioitu kasvu, jota vuosina 2023-2029 korotetaan 0,2 %-yksiköllä. Vuodesta 2025 lähtien arvioidusta kasvusta huomioidaan 80 prosenttia.



Kustannustason arvioitu muutos perustuen hyvinvointialueiden hintaindeksin ennusteeseen (60 % ansiotasoindeksi, 30 % kuluttajahintaindeksi ja 10 % hyvinvointialuetyönantajan sos.turvamaksun muutos).



Hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos.

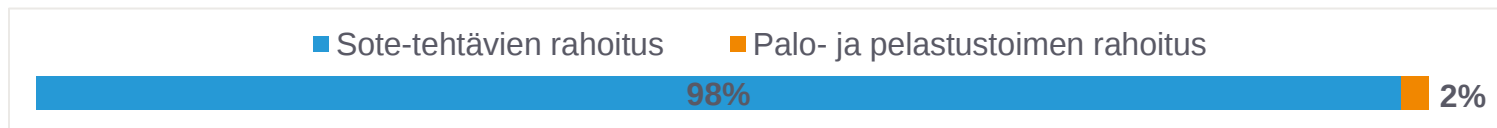
Rahoituksen tason tarkistus *jälkikäteen* ja lisärahoituksen mahdollisuus

- Hyvinvointialueiden rahoituksen taso tarkistetaan jälkikäteen koko maan tasolla vastaamaan toteutuneita kustannuksia
- Tarkistus takaa sen, että laskennalliset kustannukset eivät erkane todellisista kustannuksista.
- Yksittäisellä hyvinvointialueella on oikeus ***lisärahoitukseen***, jos rahoituksen taso ei muutoin turvaa sote-palvelujen sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta. Lisärahoitukselle voidaan asettaa ehtoja.
- Lisärahoitus ei suoraan vaikuta koko maan rahoituksen tasoon seuraavana vuonna, mutta se nostaa osaltaan jälkikäteen tehtävässä kustannusten tarkistuksessa huomioon otettavia hyvinvointialueiden toteutuneita kustannuksia.

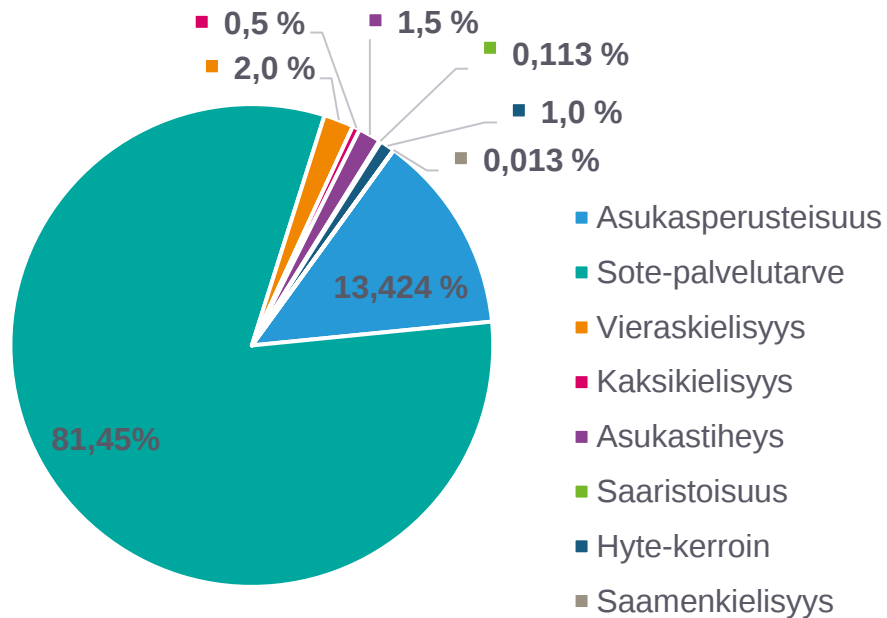
Hyvinvointialueiden valtion rahoitus on laskennallista ja yleiskatteista

- Laskennallinen rahoitusmalli koostuu **sote-tehtävien** ja **pelastustoimen tehtävien** rahoitusmalleista.
- Laskennallisuus kannustaa tehokkuuteen, ja yleiskatteisuus turvaa hyvinvointialueen itsehallinnon rahoituksen kohdentamisessa.
- Laskennallisen rahoituksen määräytymistekijöiden painot kiinnitetään ensimmäiseksi vuodeksi, minkä jälkeen niitä muutetaan tehtävämuutosten ja määräytymistekijöiden muutosten perusteella.

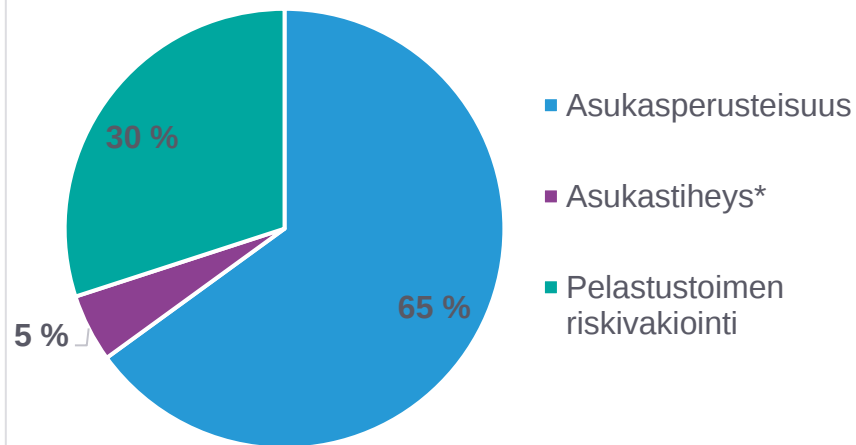
Hyvinvointialueiden laskennallinen rahoitusmalli



Sote-rahoituksen määräytymistekijät



Pelastustoimen rahoituksen määräytymistekijät



*Pelastustoimen asukastiheyden määrittelyssä käytetään hyvinvointialueen kokonaispinta-alaa.

Siirtymäkauden rahoitus

- Uudistuksen voimaantulovuotena siirrytään suoraan täysimääräiseen laskennalliseen rahoitusmalliin, jolloin tarvetekijöiden muutos otetaan heti huomioon täysimääräisesti.
- Siirtymätasasta tarkastellaan koko yleiskatteellisen laskennallisen rahoituksen osalta.
- Vuosittainen rahoituksen muutos nykytilanteeseen verrattuna siirtymäkaudella on enintään:
 - 1. vuosi: 0 euroa/as
 - 2. vuosi: +/- 10 euroa/as
 - 3. vuosi: +/- 30 euroa/as
 - 4. vuosi: +/- 60 euroa/as
 - 5. vuosi +90 €/as ja – 75 €/as
 - 6. vuosi +150 €/as ja -90 €/as
 - 7. vuosi **+200 €/as** ja **-100 €/as** (toistaiseksi pysyvä siirtymätasaus)
- Enimmäismuutoksen ylittävä osuus tasataan toistaiseksi pysyvällä siirtymätasauksella.

Minkälaisia kustannusten kasvun hillinnän ja säästöjen aikaansaamisen kannusteita ehdotus sisältää?

- Koko maan rahoituksen tarkistuksessa palvelutarve otetaan huomioon 80-prosenttisesti vuodesta 2025 alkaen.
- Hyvinvointialueiden valtion rahoitus on laskennallista ja yleiskatteista.
 - Laskennallisuus tarkoittaa sitä, että hyvinvointialueen saama valtion rahoitus perustuu ennalta määrättyihin kriteereihin, jotka kuvaavat mahdollisimman hyvin kunkin hyvinvointialueen palvelutarvetta ja muita kustannuksia selittäviä olosuhdetekijöitä.
 - Rahoitus ei siten perustu aluekohtaisiin toteutuneisiin kustannuksiin.
 - Laskennallisuus tarkoittaa myös sitä, että jos hyvinvointialueet voivat tuottaa palvelut annettua rahoitusta pienemällä summalla, ne saavat pitää tämän hyödyn itsellään.

Mitkä ovat ehdotuksen (talouteen liittyvät/vaikuttavat) käyttäytymisvaikutukset?

- Palvelutarpeen huomioiminen 80-prosenttisesti vuodesta 2025 lähtien.
 - Kustannusten kasvua hillitsevä vaikutus.
- Rahoituksen tarkistaminen koko maan tasolla eikä yksittäisen hyvinvointialueen tasolla.
 - Yksittäinen hyvinvointialue ei saa kuin määräytymistekijöiden kautta tulevan osuuden laskennallisten kustannusten ylityksestä. Siten mahdollinen laskennallisten kustannusten ylitys vaikuttaa hyvin eri tavoin riippuen siitä, onko kyseessä muutama yksittäinen pieni alue vai laaja joukko alueita mukaan lukien isoimmat alueet.
- Uudistuksen vaikutus kustannusten kasvun hillintään riippuu myös siitä, missä määrin valtio pystyy ohjaamaan hyvinvointialueita kustannustehokkaaseen toimintaan, viime kädessä lisärahoituksen saamiselle asetettavien ehtojen kautta.
- Lisäksi vaikutusta on sillä, kuinka uskottavana alueet pitävät arviointimenettelyä.



**Onko ehdotuksella saavutettavissa
(julkistalouden) säästöjä?**

Sote:n rahoitusmallin vaikutus ilman muutuskustannuksia

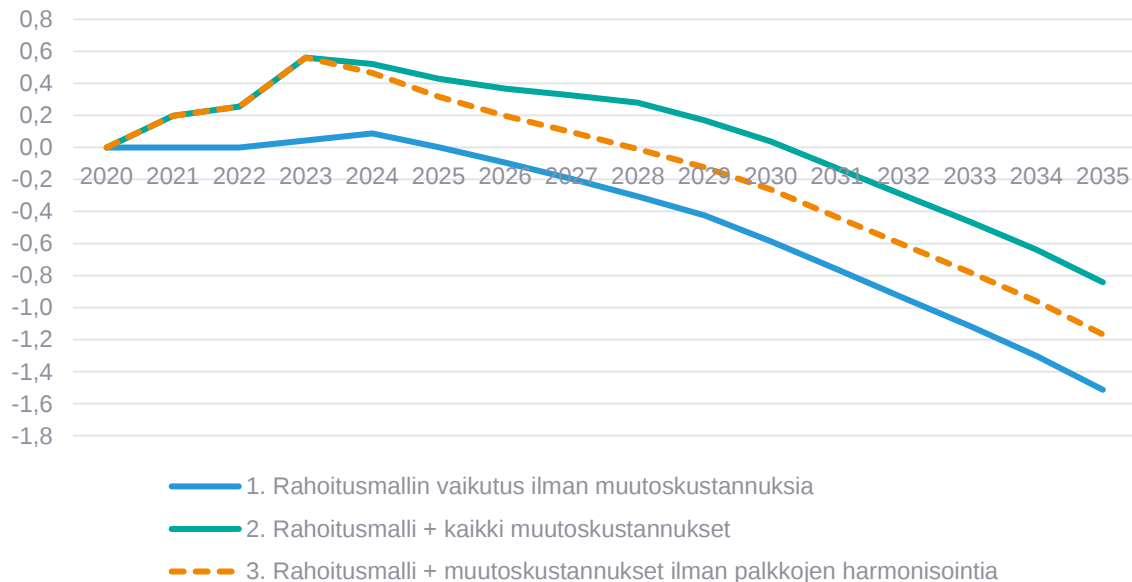


- Uudistus saattaa kannustaa kustannusten kasvun hillintään
 - Palvelutarpeen kasvun huomioiminen 80-prosenttisesti koko maan tasolla
 - Hyvinvointialueen toistuva rahoitusali jäämä johtaa lain nojalla säädettävän hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistämiseen.
 - Toisaalta koko maan tasolla rahoitus tarkistetaan jälkikäteen vastaamaan toteutuneita kustannuksia.
- Enimmillään rahoitusmalli voisi hidastaa sote-menojen kasvua nykyrahassa hieman yli 400 milj. eurolla vuoteen 2029 mennessä
 - Ei etukäteisrahoituksen ylitystä (eikä muutuskustannuksia)
 - Ei palveluiden laatua ja laajuutta parantavia tehtävämuutoksia
 - Vaikutus riippuu myös valtion ohjauksesta ja käytännön toimeenpanosta
 - Mahdollista lisärahoituksen tarvetta on mahdoton arvioida etukäteen

Sote-uudistuksen vaikutus julkiseen talouteen vuositasolla



Sote-uudistuksen mahdollisuudet vahvistaa julkista taloutta, mrd. euroa v. 2020 rahassa

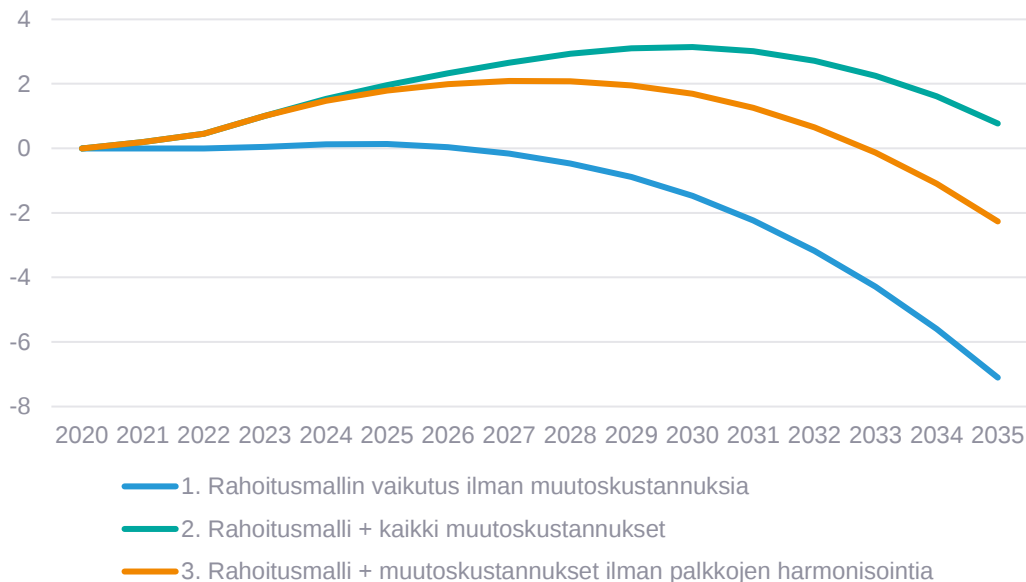


- Kuviossa tarkastellaan sote-uudistuksen mukaisen rahoitusuran vaikutusta julkisen talouden tasapainoon suhteessa VM:n kestävyysvajelaskennan mukaiseen perusuraan vuositasolla
- Laskelma 1: Rahoitusmallin vaikutukset ilman muutostalouksia
- Laskelma 2: Rahoitusmalli ja kaikki tunnistetut muutostaloukset (täysi lisärahoitus)
- Laskelma 3: Oletus että palkkaharmonisointi rahoitetaan rahoitusmallilla (muihin muutostalouksiin täysi lisärahoitus)

Sote-uudistuksen vaikutus julkiseen talouteen kumulatiivisesti



Sote-uudistuksen kumulatiivinen vaikutus julkiseen talouteen, mrd. euroa v. 2020 rahassa



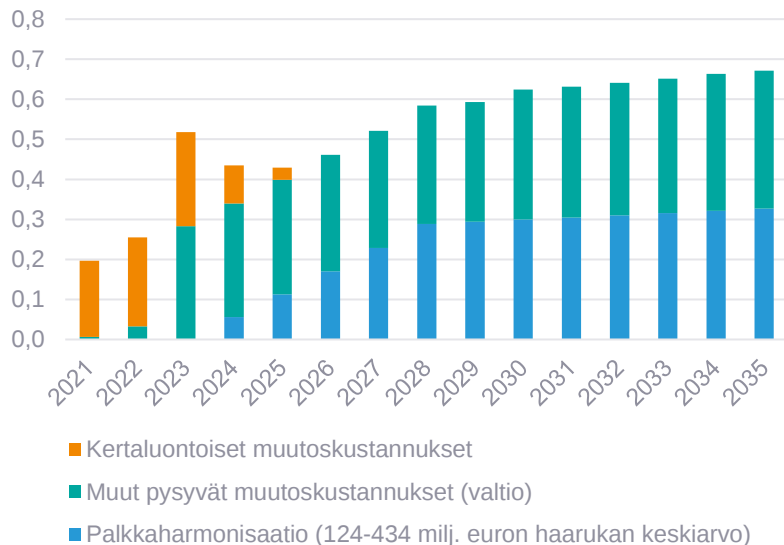
- Kuviossa tarkastellaan sote-uudistuksen mukaisen rahoitusuran vaikutusta julkisen talouden tasapainoon suhteessa VM:n kestävyysvajelaskennan mukaiseen perusuraan *kumulatiivisesti*
- Laskelmien oletukset samat kuin edellisessä kuviossa.



LISÄDIOJA

Arvio sote-uudistuksen muutoskustannuksista

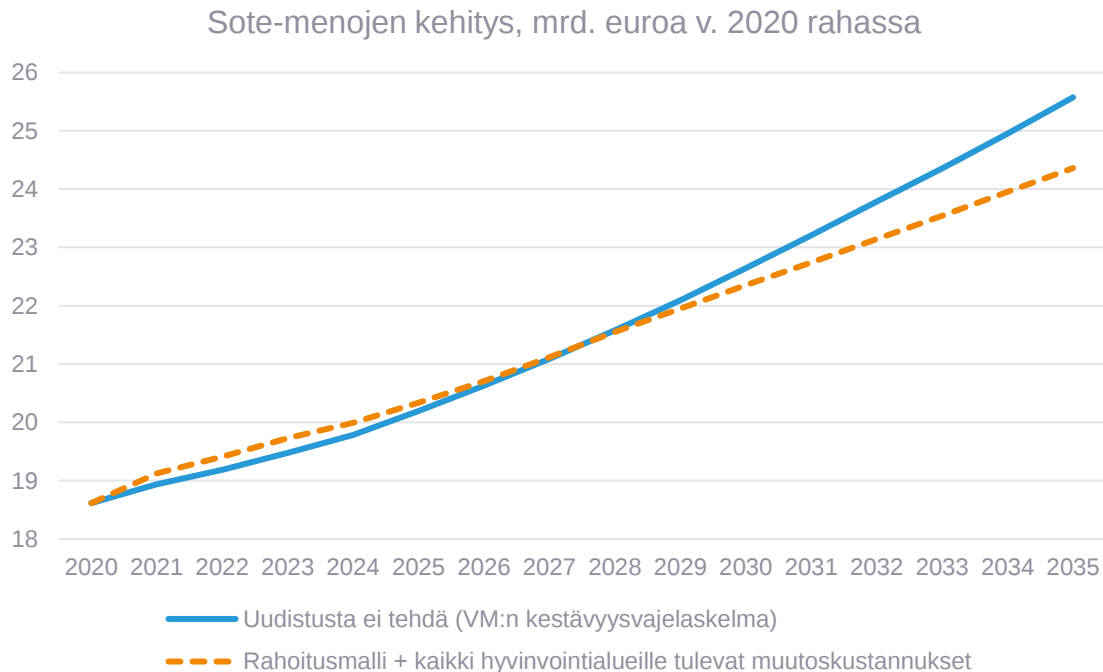
Arvio sote-uudistuksen
muutoskustannuksista, mrd. euroa vuoden
2020 rahassa



Muutoskustannuksia voidaan arvioida muodostuvan

1. Kertaluonteisista muutoskustannuksista v. 2021-2025; hallinnolliset ja tietotekniset kulut (keskimäärin 150 milj. euroa vuodessa)
2. Palkkojen harmonisoinnista (n. 280 milj. euroa vuodessa)
3. Verotulomenetyksistä (yli 250 milj. euroa vuodessa), valtion virastojen henkilöstölisäyksistä, aluevaalien järjestämisestä ja hyvinvointialueiden pysyvästä siirtymätasauksesta

Arvio sote-menojen kehityksestä



- Oheisessa kuviossa esitetään VM:n syksyn 2020 julkisen talouden perusuran mukainen sote-menojen kehitysura sekä sote-uudistuksen rahoitusmallin mukainen kehitysura (sisältäen kaikki tunnistetut muutuskustannukset, pl. verotulomenetykset).
- Kuviosta nähdään, että sote-uudistuksen kustannusten kasvua hillitsevä vaikutus ajoittuu 2030-luvulle.